

Vaiko teisių gynėjai praėjusiais metais kas dvylika minučių sulaukė pranešimo apie galimą vaiko teisių pažeidimą dėl vieno iš 17 Lietuvoje esančio vaiko. Nors didžioji dalis gautų pranešimų buvo nesmurtiniai, visgi vienas vaikas iš 180 galimai patyrė smurtą.

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė Monika Navickienė sako, jog artėjant penkerių metų sukakčiai, kai buvo įvykdyta vaiko teisių apsaugos sistemos reforma, įvyko ženklūs pokyčiai kovojant su smurtu prieš vaikus. Pasak jos, reforma dar jauna, tad sistemą turime tobulinti kasdien. Reikia dar didesnio susitelkimo ir visuomenės įsitraukimo tam, kad pasiektume pagrindinį tikslą: nulinę toleranciją smurtui prieš vaikus bet kokioje aplinkoje – namuose, mokykloje, viešose erdvėse. Turime pasiekti, kad Lietuvoje vaikai jaustųsi ir būtų saugūs.

„Mūsų valstybė atliko didelį darbą, kad šalyje būtų sukurta vieninga, į vaiką ir į šeimą orientuota, vaiko teisių apsaugos sistema. Neturime ties tuo sustoti: būtina ir toliau stiprinti specialistų kompetencijas, auginti visuomenės jautrumą ir neabejingumą, tarpinstitucinį bendradarbiavimą, didinti įvairių smurto rūšių atpažįstamumą ir kiekvieno žmogaus įsitraukimą“, – sako M. Navickienė.

Pasak ministrės, įgyvendinta sistemos reforma suteikė didesnes galimybes sunkumus patiriančioms šeimoms gauti sklandesnę ir operatyvesnę pagalbą, nes vaiko teisių gynėjai į gautus pranešimus reaguoja kur kas greičiau, dirba visą parą, inicijuodami pagalbą veikia kartu su paslaugos teikėjais, o priimdami sprendimus atsižvelgia į vaiko gerovę bei skiria ypatingą reikšmę jo nuomonės išklausymui.

2022 m. vaiko teisių gynėjai sulaukė daugiau nei 45 tūkst. pranešimų dėl galimai pažeistų vaiko teisių, t. y. 13 proc. daugiau nei 2021 m. Vidutiniškai per parą buvo gaunami 126 pranešimai apie galimą vaiko teisių pažeidimą (2021 m. – 111, o 2020 m. – 108).

Pasak Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos direktorės Ilmos Skuodienės, kasmet augantis gaunamų pranešimų kiekis rodo ne tik didėjančią visuomenės nepakantumą galimiems vaiko teisių pažeidimams, bet ir atskleidžia vis realesnį galimai nukentėjusių vaikų mastą. Nors praėjusiais metais didžioji dalis gautų pranešimų – 82 proc. – buvo nesmurtiniai, visgi smurtą mūsų šalyje galimai patyrė 2866 vaikai (2021 m. – 2594) – t. y. vienas iš 180 vaikų.

„Praėjusiais metais beveik 3 tūkstančiai vaikų patyrė įvairaus pobūdžio smurtą – fizinį, psichologinį, seksualinį ar nepriežiūrą, o smurtą prieš juos daugiausiai panaudojo

artimiausioje aplinkoje esantys žmonės. Tad turime ir toliau galvoti apie būdus, kaip keisti mūsų visų nuostatas skleidžiant žinią, jog smurtas nėra normalu, kad bet koks patirtas smurtas ilgam palieka gilią žymę vaiko asmenybėje. Kiekvienas iš mūsų turėtume gilinti smurto atpažinimo ir identifikavimo žinias, o pastebėjus galimus smurto signalus – nelikti abejingais ir apie juos pranešti, kad kuo daugiau smurto atvejų būtų išaiškinta ir galėtume laiku suteikti pagalbą vaikui ir šeimai“, – sako I. Skuodienė.

Analizuojant praėjusių metų galimai nuo smurto nukentėjusių vaikų statistiką pagal smurto formas pastebima, jog daugiausia buvo gauta pranešimų dėl fizinio smurto – 2216, seksualinio smurto – 300, psichologinio smurto – 291, nepriežiūros – 421.

Turima statistika atskleidžia, jog fizinį smurtą dažniau patiria berniukai (1347 atvejais – berniukai ir 869 – mergaitės), o nuo visų likusių smurto rūšių dažniau nukenčia mergaitės: nuo psichologinio – 159 atvejais nukentėjo mergaitės ir 132 – berniukai, nuo nepriežiūros – 220 atvejų – mergaitės ir 201 – berniukai, o seksualinį smurtą galimai patyrė 256 atvejais mergaitės ir 44 – berniukai.

Pasak vaiko teisių gynėjų, praėjusiais metais dažniausiai pažeidžiamos vaiko teisės buvo susijusios su geriausių vaikui gyvenimo sąlygų neužtikrinimu bei dažnai tėvų skyrybų atvejais išryškėjančia problema – kliudymu vaikui bendrauti su vienu iš tėvų.

Vilniaus miesto vaiko teisių apsaugos skyriaus vedėjas Gedas Batulevičius pastebi, jog dalies problemų, kurias patiria vaikai, ir kurios kenkia jų raidai bei emocinei ir fizinei sveikatai, būtų galima išvengti stiprinant santykį tarp tėvų ir vaikų – atvirai kalbantis, kartu leidžiant laiką, o prireikus – ieškant sprendimų.

„Vaiko teisių gynėjai gauna vis daugiau pranešimų apie psichotropines medžiagas vartojančius vaikus, dažnai pranešama ir apie nesutarimus šeimoje, kai vaikai nukenčia ne tik nuo tėvų ar kitų artimųjų naudojamo fizinio smurto, bet ir patiria psichologinę žalą girdėdami užgaulius kreipinius, pavyzdžiui, „nevykėlis“, „šėimos gėda“ ir pan. Neretai vaikai tampa tėvų manipuliacijos įrankiu, kai jie skiriasi, dalijasi turtą ir verčia vaiką pasirinkti vieną iš jų, tokiu būdu sukeldami jam kaltę ir skausmą. Jeigu tėvai probleminėse situacijose daugiau galvotų apie vaiko savijautą, siektų atliepti jo poreikius, o nežinodami, kaip tinkamai pasielgti – nebijotų pasitarti, esant poreikiui ieškotų specialistų pagalbos – žymiai daugiau vaikų mūsų šalyje turėtų galimybę augti saugūs, suprasti ir laimingi“, – sako G. Batulevičius.

Praėjusių metų pabaigoje 1347 vaikai augo globos įstaigoje, o 4994 vaikai buvo globojami šeimose. Minėtu laikotarpiu buvo galima stebėti globojamų vaikų didėjimą, tačiau jis

siejamas su į Lietuvą atvykusiais nelydimais vaikais iš Ukrainos, tad vertinant vien tik mūsų šalies globojamų vaikų skaičių, matoma džiugi tendencija, jog jis mažėja. Nuolatinei globaliai dažniausiai apsisprendžia giminystės ryšiais susiję žmonės: seneliai, pilnamečiai broliai ar seserys, kiti giminaičiai.

Per praėjusius metus Lietuvoje buvo įvaikinti 59 vaikai – nors daugiausia šių vaikų buvo mažamečiai, tačiau galimybė turėti šeimą buvo suteikta trims vaikams, vyresniems nei dešimt metų. Septyni vaikai šeimas atrado užsienio šalyse. Šiuo metu galimybės būti įvaikintiems vis dar laukia 328 vaikai (2021 m. – 346) , o norinčiųjų įsivaikinti sąrašą skaičiuojama 230 žmonių (2021 m. – 229).

Kilus klausimams, vaiko teisių gynėjai kviečia žmones pasikonsultuoti skambinant nemokamu tel. 8 800 10 800, taip pat galima rašyti žinutę interneto svetainėje vaikoteises.lrv.lt esančiame pokalbių laukelyje. Pranešti apie vaiko teisių pažeidimą galima artimiausiame vaiko teisių apsaugos skyriuje, užpildant formą Tarnybos interneto svetainėje arba skambinant bendruoju pagalbos numeriu 112.

